

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny Arkusz pokazowy
<i>Przedmiot:</i>	Wiedza o społeczeństwie
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma/Formy arkusza:</i>	MWOP-R0-100, MWOP-R0-200, MWOP-R0-300, MWOP-R0-400, MWOP-R0-700, MWOP-R0-Q00.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	4 marca 2022 r.

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–2)

Zadanie 1.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia i analizuje prawidłowości życia społecznego [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) I. Człowiek i społeczeństwo.

- 1) Zdający wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka i ustala ich hierarchię [...].
- 6) Zdający [...] wyjaśnia, jak tworzą się podziały w społeczeństwie na „swoich” i „obcych” [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Potwierdzają to wnioski z doświadczenia Jima Sandirusa, z których wynika, że istotne było nie tylko to, by grupa własna otrzymała jak najwięcej, lecz także to, by uzyskać jak największą różnicę w stanie posiadania „swoich” i „obcych”.

Zadanie 1.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego [...].
- 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 1) Zdający [...] przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw.
- 6) Zdający wyjaśnia mechanizm konfliktów międzygrupowych [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych korzyści.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Kolektywny narcyzm sprzyja spoistości grupy („nasza grupa jest najlepsza”).
- „Identyfikacja bezpieczna” pozwala na przetworzenie informacji z zewnątrz w celu usprawnienia działania swojej grupy.

Zadanie 2. (0–2)**Zadanie 2.1. (0–1)****Wymaganie ogólne**

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XVI. Edukacja i nauka.

- 3) Zdający przedstawia na wybranych przykładach zasady kwalifikacji kandydatów do szkół wyższych w Rzeczypospolitej Polskiej na kierunki studiów I stopnia [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Nazwa uczelni – UAM w Poznaniu

Uzasadnienie – Wynik maturzystki podczas rekrutacji na kierunku politologia na UAM-ie byłby o prawie 12 punktów wyższy niż na UW.

UW: $0,15 \times 76 + 0,12 \times 60 + 0,2 \times 76 + 0,35 \times 80 = 61,8$.

UAM: $0,2 \times 76 + 0,2 \times 92 + 0,5 \times 80 = 73,6$.

Zadanie 2.2. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych [...].

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 7) Zdający [...] analizuje uwarunkowania prawidłowego procesu decyzyjnego [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Jeśli rekrutacja na dany kierunek studiów jest możliwa na podstawie wyników z różnych przedmiotów i/lub dla osób zdających maturę z danego przedmiotu w różnych latach, to wynik centylowy umożliwia ich bardziej właściwe porównanie.

Zadanie 3. (0–2)

Zadanie 3.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.
- 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...].

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski.

Wymagania szczegółowe

(ZR) I. Człowiek w społeczeństwie.

- 4) Zdający analizuje poznawcze przyczyny stosowania stereotypów i związane z tym niebezpieczeństwa.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego argumentu i kontrargumentu.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Argument – W tekście mowa o państwie ISIS, którego funkcjonariusze w Mosulu zabili wielu mieszkańców, a licznych zmusili do ucieczki.

Kontrargument – Tekst dotyczy działań grupy wolontariuszy o nazwie „Ramiona Mosulu” zmierzających do tego, by chrześcijanie powrócili do miasta.

Zadanie 3.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 11) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w XXI wieku na obszarze [...] Bliskiego Wschodu; lokalizuje je [...].

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 5) Zdający [...] przedstawia różne organizacje terrorystyczne i sposoby oraz przykłady ich działania.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 4. (0–2)**Wymaganie ogólne**

I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.
- 2) Zdający analizuje różnorodne postawy i zachowania społeczno-polityczne [...].
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający pozyskuje i wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 8) Zdający przedstawia i porównuje różne modele polityki wobec imigrantów (unifikacja/asymilacja, integracja, wielokulturowość) [...].
- 10) Zdający wyjaśnia kwestię akulturacji i asymilacji grup mniejszościowych, w tym migranckich [...].

Zadanie 4.1. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W tekście 1. mowa o asymilacji jako polityce państwa prowadzonej odgórnie, świadomie narzucanej, a w tekście 2. – o asymilacji jako procesie społecznym, przebiegającym samorzutnie, oddolnym.

Zadanie 4.2. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Na fotografii 1. Żydzi występują w tradycyjnych strojach, odmiennych od większości mieszkańców Nowego Jorku, a na fotografii 2. widoczne są napisy w którymś z języków azjatyckich – niebędącym językiem dominującym w USA. Widać zatem, że – odpowiednio – normy dotyczące ubioru oraz język grup mniejszościowych nie zostały porzucone.

Zadanie 5. (0–2)**Zadanie 5.1. (0–1)****Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 3) Zdający przedstawia elementy dziedzictwa kulturowego etnicznej grupy mniejszościowej w Rzeczypospolitej Polskiej (mniejszości narodowe i etniczne [...]).

(SP) VIII. Wspólnoty narodowe/etniczne i ojczyzna. Uczeń:

- 2) Zdający wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Karaimi / mniejszość karaimska

Zadanie 5.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 4) Zdający przedstawia szczegółowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie różnicy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Różnica jest związana z kwestią istnienia państwa narodowego, w którym naród tożsamy z daną mniejszością w Polsce stanowi naród tytularny: jeśli takie państwo istnieje, mamy do czynienia z mniejszością narodową, jeśli nie – z mniejszością etniczną.

Zadanie 6. (0–3)

Zadanie 6.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 3) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych argumentów wraz z podaniem danych.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- Wybór typu A struktury społecznej, w którym większość społeczeństwa należy do warstwy najniższej systematycznie maleje – spadł z 41% wskazań w 1997 r., poprzez 31% w 2013 r., do 13% w 2019 r.
- Wybór typu D struktury społecznej, w którym większość społeczeństwa należy do warstwy średniej, a warstwa najniższa jest podobnie mało liczna jak warstwa najwyższa, systematycznie rośnie – wzrósł z 10% wskazań w 1997 r., poprzez 14% w 2013 r., do 28% w 2019 r.

Zadanie 6.2. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego [...], krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 4) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie wniosku.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Im bardziej wybierany typ struktury społecznej wskazuje na dużą liczebność populacji w 6. i 7. kategorii (dwóch najniższych warstwach), tym częściej respondenci go wybierający plasują siebie w tych kategoriach (spośród wybierających D w dwóch najniższych warstwach sytuuje się 5%, spośród wybierających C – 8%, dla B – 14%, natomiast dla A – 37%).

Zadanie 6.3. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia prawidłowości życia społeczno-kulturowego oraz procesy społeczne [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 3) Zdający przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wymienienie dwóch czynników.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

(dwa spośród:) wykształcenie, prestiż społeczny, dochód, samookreślenie.

Zadanie 7. (0–4)

Zadanie 7.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – zasada proporcjonalności

Uzasadnienie – Wybory organu jednoosobowego zawsze muszą odbywać się według systemu większościowego.

Zadanie 7.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający wyjaśnia, jak przeprowadzane są powszechne i bezpośrednie wybory organów władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej; [...] porównuje ordynację proporcjonalną i większościową [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 7.3. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

7) Zdający przedstawia [...] województwo [...] w Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(SP) VII. Społeczność regionalna.

1) Zdający [...] lokalizuje własne województwo i powiaty wchodzące w jego skład oraz pozostałe województwa.

Zasady oceniania

1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

– podkarpackim

– śląskim

Zadanie 7.4. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

2) Zdający analizuje [...] zachowania społeczno-polityczne [...].

8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych [...].

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia [...] politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.

9) Zdający [...] wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZR) VII. Rywalizacja o władzę.

2) Zdający wyjaśnia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych wniosków wraz z podaniem danych.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

(dwa spośród:)

- Im więcej ludności w miastach na prawach powiatu, tym częściej głosowano na R. Trzaskowskiego – wygrał on w Warszawie z 36 punktami procentowymi przewagi, ale już przegrał różnicą 16 punktów procentowych w mniejszych miastach (np. w Ostrołęce).
- W przypadku wyników w powiatach ziemskich zachodzi wyraźna prawidłowość związana z położeniem powiatu – w powiatach okołowskich wyniki obu kandydatów były bardziej podobne (różniły się mniej niż 20 punktów procentowych), natomiast w 29 z pozostałych 30 powiatów ziemskich innych niż okołowskie wygrał A. Duda, przy tym w dwóch nawet z przewagą 60 punktów procentowych.
- Poparcie dla kandydatów w miastach na prawach powiatu oraz w okalających je powiatach ziemskich znacznie się różni, np. w Siedlcach A. Duda wygrał z 16 punktami procentowymi przewagi, natomiast w powiecie siedleckim – z 60 punktami procentowymi przewagi.

– Poparcie dla kandydatów w Warszawie oraz w okalających ją powiatach ziemskich znacznie się różni – w stolicy wygrał zdecydowanie R. Trzaskowski (z 36 punktami procentowymi przewagi), natomiast wyniki kandydatów w powiatach okołowskich były bardziej podobne (różniły się mniej niż o 20 punktów procentowych).

Zadanie 8. (0–2)

Zadanie 8.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia i analizuje [...] wybrane współczesne procesy społeczne.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

- 1) Zdający podaje przykłady i wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej.
- 8) Zdający charakteryzuje specyfikę procesów migracyjnych [...] wewnątrz Europy.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F

Zadanie 8.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 9) Zdający [...] lokalizuje jej [UE] państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary [...] działania Unii Europejskiej.

(SP) XII. Sprawy międzynarodowe.

- 3) Zdający przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wyjaśnienie wraz z podaniem nazwy organizacji międzynarodowej.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Najbardziej wyraźny jest wzrost emigracji do Wielkiej Brytanii, co należy wiązać z otwarciem przez to państwo – wówczas państwo członkowskie Unii Europejskiej – rynku pracy dla obywateli tzw. nowych państw Unii, w tym Polski.

Zadanie 9. (0–2)**Wymagania ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularnonaukowych [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych [...].

(SP) IX. Udział obywateli w życiu publicznym – społeczeństwo obywatelskie.

- 4) Zdający przedstawia formy wpływania obywateli na decyzje władz samorządowych, przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich [...].

Zadanie 9.1. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1.

Zadanie 9.2. (0–1)**Zasady oceniania**

- 1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych skutków.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- aktywizacja społeczeństwa wokół konkretnych przedsięwzięć
- wzmocnienie więzi między członkami wspólnoty lokalnej

Zadanie 10. (0–3)

Zadanie 10.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym; charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.

- 10) Zdający przedstawia [...] formy [...] niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

zgromadzenie ludowe

Zadanie 10.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym; charakteryzuje zasady i formy demokracji [...].

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VI. Społeczeństwo obywatelskie i kultura polityczna.

- 10) Zdający przedstawia [...] formy [...] niekonwencjonalnej partycypacji politycznej [...].

(ZR) X. Kontrola władzy.

- 1) Zdający wykazuje możliwość wpływu [...] zachowań politycznych społeczeństwa na decyzje polityczne władz różnego szczebla [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnej zalety i wady.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Zaleta – Ludzie sami biorą odpowiedzialność za podejmowane decyzje w sprawie ogółu, łatwo w sytuacji istnienia takiej instytucji o niekonwencjonalną partycypację polityczną.

Wada – Takie podejmowanie decyzji może być kosztowne, mogą wystąpić trudności z organizacją, a część ludności może nie odczuwać pełnej kompetencji do podejmowania takich decyzji.

Zadanie 10.3. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.
- 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 15) Zdający wyjaśnia, jaki model władzy lokalnej [...] funkcjonuje w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 4) Zdający wskazuje zależności między rozporządzeniami a ustawami oraz zarządzeniami a uchwałami (w przypadku aktów prawa miejscowego) w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia zakres działania poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego (gmina [...]) w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie dwóch poprawnych ocen.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- 1. P
- 2. F

Zadanie 11. (0–3)**Zadanie 11.1. (0–1)****Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki) [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Stany Zjednoczone (Ameryki) / USA

Zadanie 11.2. (0–2)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 3) Zdający charakteryzuje systemy polityczne oparte na współpracy legislatywy i egzekutywy – parlamentarno-gabinetowy [...].
- 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – klasyczny prezydencki (na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki) [...].
- 7) Zdający wyjaśnia mechanizmy wyłaniania rządu i jego odpowiedzialności politycznej [...].
- 8) Zdający charakteryzuje typy relacji między rządem a głową państwa [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzasadnienia.

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie jednego poprawnego argumentu uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie –

– W systemie parlamentarno-gabinetowym rząd nie jest faktycznie odpowiedzialny politycznie przed głową państwa, a stanowiska premiera i głowy państwa są rozdzielone. Na schemacie przedstawiono natomiast system z zamkniętą egzekutywą, w którym prezydent jest szefem władzy wykonawczej – nie tylko głową państwa, lecz także szefem rządu.

– W systemie parlamentarno-gabinetowym rząd jest odpowiedzialny politycznie przed parlamentem lub jego pierwszą izbą. Na schemacie nie ma zaznaczonej takiej zależności, a przedstawiono na nim system z trójpodziałem władzy opartym na separacji.

Zadanie 12. (0–3)

Zadanie 12.1. (0–2)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 2) Zdający przedstawia znaczenie różnych podmiotów w życiu publicznym [...].

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego, w tym politycznego [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 4) Zdający [...] wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...].
- 5) Zdający [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: [...] w stosunku do rządu, parlamentu [...].
- 6) Zdający [...] wyjaśnia rolę prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedury [...] odwoływania rządu [...].

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 2) Zdający [...] przedstawia procedurę ustawodawczą.

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie trzech poprawnych różnic.

1 pkt – sformułowanie dwóch poprawnych różnic.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Skład Rady Ministrów – W Polsce prezydent nie wchodzi w skład Rady Ministrów, a organ ten obradujący pod przewodnictwem Prezydenta RP (jako Rada Gabinetowa) nie ma kompetencji Rady Ministrów.

Realizacja funkcji kontrolnej przez parlament – W Polsce uprawnienia kontrolne wobec rządu ma tylko izba pierwsza parlamentu – Sejm RP.

Inicjatywa ustawodawcza – W Polsce inicjatywa ustawodawcza przysługuje nie premierowi, a Radzie Ministrów, a także Prezydentowi RP i grupie min. 100 000 obywateli.

Zadanie 12.2. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia różne formy rywalizacji o władzę państwową, jej sprawowania oraz kontroli.

Wymagania szczegółowe

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 4) Zdający charakteryzuje systemy ze szczególną rolą prezydenta – [...] semiprezydencki / parlamentarno-prezydencki (na przykładzie Republiki Francuskiej).
- 8) Zdający charakteryzuje typy relacji między rządem a głową państwa na przykładzie Republiki Francuskiej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 13. (0–3)

Zadanie 13.1. (0–2)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 5) Zdający [...] przedstawia kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej: ceremonialno-reprezentacyjne, w stosunku do rządu, parlamentu i władzy sądowniczej, w polityce zagranicznej oraz bezpieczeństwa państwa [...].

- 6) Zdający przedstawia kompetencje Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej [...].

Zasady oceniania

2 pkt – poprawne przyporządkowanie czterech kompetencji.

1 pkt – poprawne przyporządkowanie dwóch kompetencji.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Prezydent RP – 1; 5.

Rada Ministrów RP – 2; 3.

Zadanie 13.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.
- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 6) Zdający wyjaśnia zależności między prawem unijnym i krajowym; przedstawia formy prawa wtórnego Unii Europejskiej i ich miejsce w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZR) XIV. Integracja europejska.

- 6) Zdający przedstawia podział kompetencji pomiędzy Komisją i Radą [...].

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Bezpośrednio stosowane prawo unijne w krajach członkowskich to rozporządzenia wydawane przez Radę. Podobny efekt w skali danego podmiotu (w tym przypadku Polski) w kwestii stosowania zachodzi w przypadku decyzji.

Zadanie 14. (0–2)**Zadanie 14.1. (0–1)****Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.
- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 2) Zdający przedstawia [...] sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie poprawnej nazwy.
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Rzecznik Praw Obywatelskich

Zadanie 14.2. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 3) Zdający przedstawia funkcjonowanie systemu politycznego Rzeczypospolitej Polskiej.
- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 4) Zdający wymienia kompetencje Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej [...].

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 2) Zdający przedstawia [...] sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – poprawne wskazanie numeru i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.
- 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Numer – 2

Uzasadnienie – *Konstytucja RP* stanowi, że wybór RPO odbywa się przez Sejm RP za zgodą Senatu RP, a prawo zgłaszania kandydatury na RPO ma nie Prezydium Sejmu, ale Marszałek Sejmu lub grupa min. 35 posłów. PRON wskazany w tym przepisie nie istnieje w obecnym porządku ustrojowym.

Zadanie 15. (0–3)

Zadanie 15.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością [...] interpretacji innych źródeł (np. wykresy i schematy) [...].

Wymagania szczegółowe

(ZP) II. Społeczeństwo obywatelskie.

- 9) Zdający interpretuje wyniki badań opinii publicznej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne sformułowanie zależności wraz z podaniem danych.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Im bardziej stabilna działalność zarobkowa, tym lepsza ocena warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego. Dobre warunki wskazywało 61% zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, ale tylko 51% zarabiających na podstawie umów cywilnoprawnych i zaledwie 29% „pracujących na czarno”, a swoje warunki jako złe określa analogicznie 5%, 14% i 17%.

Zadanie 15.2. (0–2)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 5) Zdający wyjaśnia i analizuje funkcjonowanie polskiego systemu prawnego.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego [...].

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 15) Zdający wyjaśnia instytucje prawne prawa pracy w Rzeczypospolitej Polskiej (umowa o pracę i jej rodzaje; rozwiązanie umowy o pracę i jego rodzaje; rodzaje urlopów; prawa i obowiązki pracownicze).

- 16) Zdający porównuje sytuację jednostki wynikającą z różnych form zatrudniania: umowa o pracę, umowy cywilnoprawne [...].

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne [...]; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy [...].

Zasady oceniania

2 pkt – sformułowanie poprawnej różnicy w dwóch kwestiach.

1 pkt – sformułowanie poprawnej różnicy w jednej z kwestii.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Kwestia aktu prawnego normującego umowy – Umowy o pracę są regulowane przez *Kodeks pracy*, a umowy wskazane w drugim wierszu tabeli (umowy zlecenia, o dzieło) – przez *Kodeks cywilny*.

Kwestia uprawnień osób podejmujących działalność zarobkową – Prawa pracownicze takie jak np. prawo do urlopu, płatnego zwolnienia lekarskiego mają tylko osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

Zadanie 16. (0–2)**Wymaganie ogólne**

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego.

Wymagania szczegółowe

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający [...] interpretuje przepisy prawne.

Zadanie 16.1. (0–1)**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne podanie terminu i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Termin: 26 września 2019 r.

Uzasadnienie – Zgodnie z art. 28.1.a Paweł mógł złożyć oświadczenie o odstąpieniu od umowy 14 dni po otrzymaniu ostatniej rzeczy, ale – zgodnie z art. 29.1. – wobec niepoinformowania o takiej możliwości okres ten przedłużył się o rok.

Zadanie 16.2. (0–1)**Zasady oceniania**

1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie i sformułowanie poprawnego uzasadnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie – Nie.

Uzasadnienie – Od takiej umowy konsumentka mogła odstąpić zgodnie z art. 28.1b przez 14 dni po otrzymaniu pierwszego wydania gazety, tj. do 18 września 2018 r. włącznie.

Zadanie 17. (0–2)

Zadanie 17.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.
- 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 6) Zdający rozpoznaje różne aspekty, także prawne, problemów życia codziennego.

Wymagania szczegółowe

(ZR) X. Kontrola władzy.

- 7) Zdający wyjaśnia rolę sądownictwa administracyjnego w kontroli decyzji władz [...].

(ZP) III. Organy władzy publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 9) Zdający przedstawia strukturę sądownictwa [...] administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej.

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 10) Zdający przedstawia przebieg postępowania administracyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje [...] wzory skarg do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Adam Abacki wykorzystał wyłącznie środki przewidziane postępowaniem administracyjnym, a nie skorzystał z żadnej możliwości, jakie daje postępowanie sądowo-administracyjne. Na etapie, którego dotyczy tekst, powinien on złożyć skargę do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Zadanie 17.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 3) Zdający uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka [...].

Zasady oceniania

1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 18. (0–2)**Zadanie 18.1. (0–1)****Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.
- 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XII. Prawa człowieka i ich ochrona międzynarodowa.

- 5) Zdający charakteryzuje system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych [...].

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 7) Zdający charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych (Zgromadzenie Ogólne [...]); przedstawia jej wybrane działania [...].

Zasady oceniania

1 pkt – podanie poprawnej nazwy.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Organizacji Narodów Zjednoczonych

Zadanie 18.2. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do interpretacji wydarzeń życia społecznego, w tym politycznego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji innych źródeł [...].

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 4) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka.

Wymagania szczegółowe

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 5) Zdający pozyskuje w środkach masowego przekazu (między innymi, na stronach organizacji pozarządowych broniących praw człowieka) informacje o przypadkach naruszania praw człowieka [...].

(SP) IV. Prawa człowieka.

- 3) Zdający wymienia prawa dzieci i analizuje przepisy Konwencji o prawach dziecka.

Zasady oceniania

1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.

0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Dziecko powinno być w szkole, a nie – na wojnie. Art. 28 konwencji traktuje o zapewnieniu przez państwa dostępu do bezpłatnej nauki i pomocy w uczęszczaniu dzieci do szkół. Jamal z plakatu jest natomiast dzieckiem-żołnierzem: nie uczył się liczyć w szkole, uczył się liczyć na wojnie (stąd na plakacie naboje, które trzyma w dłoni).

Zadanie 19. (0–3)

Zadanie 19.1. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 2) Zdający przedstawia zmiany w międzynarodowym ładzie politycznym i gospodarczym w XXI wieku.
- 3) Zdający wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej.

Zasady oceniania

- 1 pkt – sformułowanie poprawnego wyjaśnienia.
0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Niepokój w Moskwie – w kontekście projektów niemiecko-rosyjskich na dnie Bałtyku – mogły wywołać działania w kierunku integracji infrastruktury tranzytu surowców energetycznych oraz projekt dywersyfikacji źródeł dostaw gazu.

Zadanie 19.2. (0–1)

Wymaganie ogólne

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XIV. Integracja europejska.

- 2) Zdający przedstawia etapy powojennej integracji europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od strefy wolnego handlu do wspólnego rynku) [...].
- 3) Zdający przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od wspólnego rynku do unii gospodarczo-walutowej) [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – wskazanie poprawnego dokończenia zdania.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 19.3. (0–1)**Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 6) Zdający przedstawia podstawowe kwestie dotyczące stosunków międzynarodowych.

Wymagania szczegółowe

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 8) Zdający wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie [...].

Zasady oceniania

- 1 pkt – podanie dwóch poprawnych nazw wraz ze wskazaniem właściwych numerów.
 0 pkt – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- Republika Estońska / Estonia, 6
 – Węgry, 3

Zadanie 20. (0–5)**Wymaganie ogólne**

(ZP) I. Wiedza i rozumienie.

- 4) Zdający wyjaśnia specyfikę praw i wolności człowieka oraz podstawowe mechanizmy ich ochrony.
 5) Zdający charakteryzuje instytucje polskiego systemu prawnego.

(ZP) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społecznego [...].
 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem [...] oraz interpretacji [...] źródeł.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa oraz wybiera odpowiednie mechanizmy dochodzenia tych praw.

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

- 5) Zdający korzysta z procedur i możliwości, jakie stwarzają obywatelom instytucje życia publicznego, w tym instytucje prawne – sporządza pisma do organów władz.

Wymagania szczegółowe

(ZR) XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 7) Zdający przedstawia strukturę sądu rejonowego [...].
 22) Zdający [...] pisze akt oskarżenia prywatnego.

(ZP) V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

- 3) Zdający rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo [...] karne; [...] interpretuje przepisy prawne.
- 11) Zdający przedstawia przebieg postępowania karnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; wymienia główne prawa, jakie przysługują ofierze, sprawcy i świadkowi przestępstwa [...].

Zasady oceniania

- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych oraz o właściwej konstrukcji.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo oraz o właściwej konstrukcji.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną jedną kategorią elementów składowych w pełni i jedną – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwiema kategoriami elementów składowych ALBO rozwiązanie ze zrealizowaną w pełni jedną kategorią elementów składowych.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowaną częściowo jedną kategorią elementów składowych.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanej kategorii elementów składowych ALBO brak rozwiązania.

Kategorie elementów składowych:

- 1) miejsce, data, dane oskarżyciela i oskarżonej; określenie sądu i wydziału sądu; nazwa pisma;
- 2) opis występków; powiązanie występków z właściwymi przepisami *Kodeksu karnego*.

Przykładowa odpowiedź

Marek Marecki
ul. Legnicka 1 m. 2
58-302 Wałbrzych

Wałbrzych, dnia 22 maja 2019 r.

Sąd Rejonowy w Wałbrzychu
Wydział Karny
ul. Słowackiego 11a
58-300 Wałbrzych

Prywatny akt oskarżenia
przeciwko Ewie Ewackiej

Działając w imieniu własnym, niniejszym oskarżam Ewę Ewacką, zam. w Wałbrzychu przy ul. Legnickiej 1 m. 5,
o to, że:

- w okresie od 1 do 18 maja 2019 r. pomawiała mnie o to, że umyślnie niszczyć mienie należące do spółdzielni mieszkaniowej SM „Legnicka” oraz że stosuję przemoc domową, a zatem o takie postępowanie, które poniża mnie w opinii publicznej, tj. o czyn określony w art. 212 § 1 k.k.
- w dniu 18 maja 2019 r. znieważała mnie publicznie w mojej obecności, na zebraniu członków spółdzielni mieszkaniowej SM „Legnicka”, nazywając mnie złodziejem i wandalem oraz szumowiną, tj. o czyn określony w art. 216 § 1 k.k.

Zadanie 21. (0–7)**Wymagania ogólne**

(ZR) I. Wiedza i rozumienie.

- 1) Zdający wyjaśnia [...] procesy społeczne, w tym etniczne, we współczesnym świecie.
- 2) Zdający analizuje różnorodne [...] zachowania społeczno-polityczne [...].
- 4) Zdający wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe w życiu społeczno-politycznym.
- 6) Zdający charakteryzuje kwestię praw człowieka i ich międzynarodowej ochrony.
- 7) Zdający analizuje współczesny ład międzynarodowy i wyjaśnia rolę różnych podmiotów zaangażowanych w jego stabilność lub zmianę w jego funkcjonowaniu.
- 8) Zdający wykorzystuje swą wiedzę do rozumienia zjawisk społeczno-politycznych, także w perspektywie globalnej i ze wskazaniem na globalne współzależności.

(ZR) II. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

- 1) Zdający [...] wykorzystuje informacje na temat życia społeczno-kulturowego i politycznego, krytycznie je analizuje, samodzielnie wyciąga wnioski i formułuje opinie.
- 2) Zdający wykazuje się umiejętnością czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych, a także wybranych tekstów z zakresu nauk społecznych.
- 4) Zdający wykorzystuje informacje do tworzenia własnej złożonej wypowiedzi oraz rozważania różnych rozwiązań w obszarze społeczno-politycznym.

(ZR) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 3) Zdający analizuje i wyjaśnia złożone problemy społeczne, polityczne i wyzwania globalne [...].
- 4) Zdający dostrzega perspektywy różnych uczestników życia publicznego.
- 6) Zdający rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i łamania prawa [...].
- 7) Zdający formułuje hipotezy dotyczące ważnych problemów społecznych.

(ZP) III. Rozumienie siebie oraz rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.

- 5) Zdający diagnozuje problemy społeczno-polityczne na poziomie [...] państwowym, europejskim i globalnym oraz ocenia wybrane rozwiązania tych problemów.

(ZR) IV. Komunikowanie i współdziałanie.

- 2) Zdający tworzy strategię argumentowania i przedstawia swoje stanowisko [...], szanując odmienne poglądy.

Wymagania szczegółowe

(ZR) IV. Aspekty etniczne życia społecznego.

- 2) Zdający [...] rozpoznaje przejawy ksenofobii i uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się temu zjawisku.
- 6) Zdający analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych [...] w wybranym państwie.

(ZR) V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

- 2) Zdający charakteryzuje atrybuty państwa jako organizacji politycznej (terytorialność, przymusowość, suwerenność zewnętrzną i wewnętrzną); przedstawia cechy władzy państwowej.

(ZR) VIII. Modele sprawowania władzy.

- 13) Zdający analizuje przykłady procesów dezintegracji państw złożonych w Europie.

(ZR) XIII. Ład międzynarodowy.

- 7) Zdający wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego; wykazuje zróżnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów.
- 8) Zdający przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w nieunijnej części Europy; lokalizuje je, wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.
- 12) Zdający charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami i państwami.
- 13) Zdający wyjaśnia pojęcia [...] interwencji humanitarnej oraz misji pokojowej; podaje ich przykłady z różnych części świata, oceniając ich skuteczność i aspekty moralne.
- 20) Zdający wymienia najważniejsze operacje pokojowe i militarne Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; wykazuje zmieniającą się rolę tej organizacji od lat 90. XX wieku.

(ZP) IV. Prawa człowieka i ich ochrona.

- 6) Zdający [...] przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.

(ZP) VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

- 1) Zdający przedstawia podmioty prawa międzynarodowego publicznego i podstawowe zasady prawa międzynarodowego (powstrzymania się od groźby użycia siły lub jej użycia, integralności terytorialnej, pokojowego załatwiania sporów, nieingerencji w sprawy wewnętrzne państwa, suwerennej równości, samostanowienia narodów, suwerenności, nienaruszalności granic).
- 2) Zdający wykazuje złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych oraz współzależność państw w środowisku międzynarodowym.
- 7) Zdający charakteryzuje cele i najważniejsze organy Organizacji Narodów Zjednoczonych [...] przedstawia jej wybrane działania i ocenia ich skuteczność.
- 10) Zdający przedstawia [...] cele [...] Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ocenia wpływ tej organizacji na utrzymanie pokoju międzynarodowego [...].

Zasady oceniania

- 7 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 6 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni trzema aspektami tematu.
- 5 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi dwoma aspektami tematu w pełni i jednym – częściowo ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem w pełni i dwoma – częściowo oraz o właściwej formie, strukturze i logice wyводу.
- 4 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi w pełni dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu oraz o właściwej strukturze i logice wyводу, ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i dwoma – częściowo.
- 3 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo trzema aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym jednym aspektem tematu w pełni i jednym – częściowo.
- 2 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanymi częściowo dwoma aspektami tematu ALBO rozwiązanie ze zrealizowanym w pełni jednym aspektem tematu.
- 1 pkt – rozwiązanie ze zrealizowanym częściowo jednym aspektem tematu.
- 0 pkt – rozwiązanie bez zrealizowanego aspektu tematu ALBO brak rozwiązania.

Aspekty tematu:

- 1) Rozważenie znaczenia 1. kategorii zasad prawa międzynarodowego w próbie rozwiązania konfliktu kosowskiego (powstrzymania się od groźby użycia siły lub jej użycia; pokojowego załatwiania sporów; wykonywania w dobrej wierze zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego).
- 2) Rozważenie znaczenia 2. kategorii zasad prawa międzynarodowego w próbie rozwiązania konfliktu kosowskiego (suwerennej równości państw i poszanowania praw wynikających z suwerenności; integralności terytorialnej; nienaruszalności granic).
- 3) Rozważenie znaczenia 3. kategorii zasad prawa międzynarodowego w próbie rozwiązania konfliktu kosowskiego (poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności; samostanowienia narodów).

Przykładowa odpowiedź

Próba rozwiązania konfliktu kosowskiego z przełomu XX i XXI wieku jest przykładem działań, które – jak i w innych konfliktach – nie mogą być zgodne ze wszystkimi zasadami prawa międzynarodowego. W wyniku tej próby w 2008 roku niepodległość ogłosiło Kosowo.

Sam fakt niepodległości Kosowa, za którą stoi część wspólnoty międzynarodowej, jest sprzeczny z zasadami integralności terytorialnej i nienaruszalności granic (Serbii). Fakt wykrojenia Kosowa w granicach z okresu SFRJ nie oznacza, że do takiego naruszenia nie doszło – wszak Kosowo nie miało wtedy statusu republiki. Nie powinny tu więc zadziałać rozwiązania związane z rozpadem państw federalnych. Narzucenie stronie serbskiej dezintegracji terytorialnej wskazuje, że to państwo nie zostało potraktowane zgodnie z suwerenną równością.

Rozwiązanie konfliktu było związane zarówno z rezolucją 1244 Rady Bezpieczeństwa ONZ wprowadzającą faktycznie na terytorium Kosowa protektorat międzynarodowy, jak i z planem Ahtisaariego. Jednak niepodległość Kosowa nie została poddana pod głosowanie tego organu ONZ. Cieniem na kwestii przestrzegania zasad prawa międzynarodowego z 1. kategorii kładzie się też interwencja zbrojna NATO z 1999 roku (Allied Force), która odbyła się bez mandatu RB ONZ – trudno zatem określić rozwiązanie konfliktu kosowskiego jako w pełni zgodne z zasadą pokojowego załatwiania sporów i powstrzymania się od użycia siły. Z kolei zarówno rezolucja 1244, jak i postanowienia konferencji w Rambouillet, w których gwarantowano integralność terytorialną FRJ (jej sukcesorką jest Serbia), w świetle finalnego rozwiązania wskazują, że wspólnota międzynarodowa nie wykonała zobowiązań, które gwarantowała.

Operację Allied Force traktowano jako wojnę o prawa człowieka. Represje serbskie dotyczyły nie tylko podejmujących działania zbrojne, lecz także ludności cywilnej. Jednak ówczesne działania UÇK także nosiły znamiona zbrodni przeciwko ludzkości (m.in. przyszłego prezydenta Thaçiego). UNMIK nie uchroniła kosowskich Serbów od odwetu Albańczyków. Niekiedy twierdzi się, że zwyciężyła w rozwiązaniu tego konfliktu także zasada prawa narodów do samostanowienia. Nie dotyczy ona jednak mniejszości narodowych, a taką w FRJ i Serbii byli Albańczycy w Kosowie. Ponadto, Kosowo ma granice obejmujące obszary zamieszkałe w większości przez Serbów.

Czy próba rozwiązania konfliktu kosowskiego była przypadkiem secesji dopuszczalnej, gdy dochodzi do czystek etnicznych, czy też jest ona przykładem sytuacji, w której bezprawie UÇK poskutkowało konsekwencjami prawnymi – ukaraniem Serbii, a nagrodzeniem mniejszości albańskiej własnym państwem? Ten spór będzie trwał.